

‘Houd meerdere opties open’

Reflectie

Boeren staan voor de vraag of ze moeten investeren in mestverwerking of niet. Maar de vraag is ook of de samenleving een hightech intensieve veehouderij met mestverwerking accepteert. Je loopt de kans dat als je een deel van het vraagstuk oplost, je de oplossingen van andere aspecten juist moeilijker maakt.

Oene Oenema, voorzitter van de Commissie van Deskundigen Meststoffenwet en hoogleraar Nutriëntenmanagement en bodemvruchtbaarheid van Wageningen University:

‘Het mestvraagstuk is een voorbeeld van het prisoner’s dilemma. Het klassieke dilemma gaat over twee verdachten die samen een misdrijf hebben gepleegd en los van elkaar het besluit moeten nemen of ze zullen bekennen of niet. Als een van beiden bekent, zal de ander extra zwaar gestraft worden. Bekennen ze beiden dan volgt er de gewone straf. Blijven ontkennen levert de minste straf op omdat de bewijslast zwak is.

Volgens de speltheorie bereiken de verdachten in die omstandigheid altijd een suboptimale oplossing. Ze zullen niet het risico willen lopen om als enige niet te bekennen en daarom bekennen ze beiden en krijgen ze allebei de gewone straf, terwijl het voor allebei voordeliger was geweest als ze zelf hadden ontkend.

Het mestvraagstuk lijkt op die situatie. Is het beter om samen de totale mestproductie en mestplaatsingsruimte meer in balans te brengen of om als individuele boer voor de snelle winst te gaan? Boeren staan voor de vraag of ze moeten investeren in mestverwerking of niet. Waarschijnlijk bereiken zij het beste resultaat als ze samen investeren, maar zonder afspraken geldt voor elke boer dat het economisch verstandig is om niets te doen. Als je investeert in technieken om jouw mestprobleem op te lossen, dan los je het ook op voor de buurman. De kosten van mestafzet zullen door mestverwerking namelijk dalen. Zo betalen de voorlopers het succes van de achterblijvers.

Er zijn verschillen tussen de positie van de boeren en de gevangenen. Boeren en andere belanghebbenden kunnen natuurlijk overleggen en samen afspraken maken. Zonder die afspraken zal het niet lukken om het vraagstuk op te lossen. Gelukkig lijkt er steeds meer draagvlak te zijn voor afspraken. Bij landbouworganisaties hoor ik in ieder geval steeds meer geluiden dat er snel een oplossing moet komen. Minister Verburg heeft het oplossen van het mestoverschot terecht hoog op haar agenda gezet. De kosten voor de afzet van mest zullen door het aanscherpen van de gebruiksnormen

‘Voor de oplossing van het mestprobleem op langere termijn kun je ook denken aan een ander dieet.’

voor fosfaat en stikstof snel stijgen. De minister heeft aangegeven dat ze op korte termijn succes wil boeken. Ze zoekt de oplossing in techniek en innovaties. Die weg lijkt goed haalbaar. Als de minister de betrokkenen kan bewegen tot afspraken voor de lange termijn over het beperken van het fosfaatgehalte in voer gecombineerd met vormen van mestverwerking en terugwinning van fosfaat uit mest, dan kan de druk op de mestmarkt aanzienlijk worden verlicht.

Het risico is wel dat we gaan denken dat we door het introduceren van die technieken ook automatisch een duurzame veehouderij krijgen. Dat hoeft helemaal niet zo te zijn. Duurzame veehouderij omvat veel meer; denk aan dierenwelzijn, beperking emissies van broeikasgasen en ammoniak, voedselveiligheid en minder zware metalen en antibiotica in mest. De vraag is ook of de samenleving een hightech intensieve veehouderij met mestverwerking accepteert. Je loopt de kans dat als je een deel van het vraagstuk oplost, je de oplossingen van andere aspecten juist moeilijker maakt.

Voor de oplossing van het mestprobleem op langere termijn kun je ook denken aan een ander dieet, dat mensen minder vlees gaan eten. Of outsourcing, het verplaatsen van een deel van de dierlijke productie naar andere landen waar meer ruimte is en geen mestoverschot dreigt. Dat zou samen kunnen gaan met een andere productiewijze in Nederland die meer gericht is op kwaliteit en minder op kwantiteit.

Ik zeg niet dat dat de betere opties zijn, maar het is wel belangrijk dat je die mogelijkheden ook in je achterhoofd houdt bij het nemen van besluiten. Als je bedrijven nu vraagt om veel te investeren in technische oplossingen, kun je niet over een paar jaar komen met het verhaal dat je toch liever een vermindering van de veestapel ziet, of dat het teruglopende aantal vleeseters noopt tot schaalverkleining. Geen enkele investering is zonder risico’s. Bij het mestvraagstuk is het belangrijk om het mandje met mogelijke oplossingsrichtingen open te houden om later niet voor nare verrassingen te staan.’